

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto XV. 16

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

10. IX. 1968

VEČER S CLAUDELOM

Ob petnajstem letu življenja se gledališče Slovenske kulturne akcije že v tretje srečuje s Claudelom. Brž po svojem nastopu med slovensko politično emigracijo mu je posvetilo poseben večer. Pred devetimi leti smo tudi Slovenci v Buenos Airesu doživljali njegovo Oznanjenje Marijino v iskreni in žlahtni stvaritvi Gledališkega odseka. Za stoletnico rojstva tega Danteja našega veka mu posvečamo poseben večer. Domovina – uradna – s svojimi tremi gledališči je pesnikov jubilej prezrla. Slovenski kulturniki v zdomstvu, ki nas že od naših ekspresionistov sem v nemajhni meri plodi in dviga tudi Claudelov duh, ne moremo in ne smemo mimo pomembnega dne.

Slovenci smo, prav po ustvarjalni generaciji med obema vojnama, s Claudelom tesno povezani. Plemenite Kocbekove Zemlje – Kocbeka pesnika, ne Kocbeka partizina – bi brez Claudela ne bilo. Claudelov lirizem in metafizični nadih sta v zgodnjem Božu Vodušku očitna. Pa tudi v poznejših letih, celo v najnovejši zbirki ne more mimo mojstra. Ob branju Leskovčeve Kraljične Haris se nehote domisliš Claudelovega Svilenega šolna. Nekateri prizori iz Dogodka v mestu Gogi naravnost diha grotesknost satirično grenkih scen iz Claudelove Ivane na grmadi. Tudi na poznejši pesniški rod je Claudel vplival, močno in na globoko. Slovenski akademiki, ki so med obema vojnama s prazno malho srkali lepoto in modrosti francoskega Pariza, so vedeli zanj. Odmeve njegove prisotnosti v francoski in svetovni kulturi so nosili domov.

Grd madež na straneh kronike slovenskega Narodnega gledališča pa je, da z desk uradnega slovenskega gledališča do danes nismo videli nobene Claudelove mojstrovine. Seveda, za slovensko liberalno-marksistično gledališko upravo pač ni bil primeren genialen umetnik, po poklicu takrat veleposlanik Francije v Washingtonu, ki je hodil vsak dan k maši, molil rožni venec, nosil škapulir, stvari, ki so se Jožetu Vidmarju in tovarišem, pa slovenski liberalni frakariji zdele vredne samo za dekle. Škoda, da ti slovenski „samorastniki“, ki so študirali v Parizu, niso doma več vedeli, da v Franciji vernost ni sramota, marveč je celo bon ton v visoki družbi...

V bližnjem Večeru s Claudelom skušamo vsaj skromno oprati ta madež s kronike slovenskega gledališčenja.

M. T.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA Gledališki odsek

V soboto 21. septembra 1968, točno ob pol osmih zvečer
v mali dvorani Slovenske hiše

Večer s Claudelom

Ob stoletnici pesnikovega rojstva

Ruda Jurčec in France Papež kot komentatorja Claudelovega dela
in njegovih stikov s Slovenci

PAUL CLAUDEL kot poet in dramatik

- Iz pisem J. Riviéru
- Odlomek iz ode Duh in voda
- Mesov predsmrtni spev – iz drame Opoldanski delež
- Marina izpoved – iz misterija Oznanjenje Marijino
- Violana in Peter Craonski – uvodna igra iz Oznanjenja

Igrala bosta Nataša Smersujeva in Nikolaj Jeločnik.

Vmes odlomki iz Claudel – Honnegerjevega oratorija Ivana na grmadi

ZA PETNAJSTO LETO

JUBILEJNA ZBIRKA nas pri Glasu spremlja s spomini in s preskušnjami iz zadnjih petnajstih let. Ob mnogih bi se mogli ustavljati in ugotavljati, koliko smo pravilno umeli znamenja časa in jih potem našim bralcem tolmačiti tako, kakor je bilo razvoju primereno in koristno. Ne samo pri slovenskem tisku, ampak tudi pri tisku drugih velikih narodov opazimo, kako so se razmere in tudi pogoji za kulturno delo spremenili. Med prvo in drugo svetovno vojno se je obravnavanje perečih problemov opravljalo po revijah; literarne, splošno kulturne in znanstvene revije so v svojih mesečnih izhajanjih mogle in znale vsemu dati miren in primeren odgovor ali nakazovati pravo pot za nadaljnja raziskavanja. Tedaj smo v domovini imeli vsaj tri ali štiri vodilne revije, izhajale so v nakladah krog tisoč izvodov vsaka; značilno je bilo, da so v veliki večini bili pri vseh revijah isti stalni naročniki, po številu okrog 800. Mimo vseh razlik in morebitnih razhajanj se je tedaj dejansko že zgradila med slovenskimi intelektualci kulturna vzajemnost, kar so ponekod imenovali „republique des esprits“. Po letu 1945 se je v domovini v tem oziru zelo spremenilo: tiska se sicer mnogo revij in periodičnih listov, vendar so vsi urejevalni monolitni – na trg prihaja „multa“, ne pa „multum“. Poleg tega se v množini napisanega tod ali tam res vrine spis, namenjen za dokaz o neki „evoluciji“ ali „razvojni aktivnosti“, med obiljem vsega pa se s tem samo veča zbežanost; širi se neka nevtralnost s končnim ciljem, razorožiti in omrtviti sleherno vero v zmago idealov idejne resnosti in poštenosti.

Toda idejna nevtralnost vodi v smrt, zlasti pri emigraciji!

Emigrantski tisk je tudi prepoln teh in podobnih znakov sodobnosti. Živimo zelo naglo in s skromnim številom sodelavcev. Toda sproti moramo biti obveščani o vsem, kar se dogaja v sedanjem viharju idej in misli. Trenutno nam je najbolj nevarna v bistvu nevidno organizirana nevtralnost, češ da moramo biti v bohotenju načrtov do vseh brezbržni in vsem priznati isto ceno. Prejeli smo iz Evrope pismo, kjer nam nekdo priznava, da mu

CORREO ARGENTINO SUC. 4	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 4228
	R. P. I. 953701

pomagamo celo pri študiju komparativne književnosti. Da, pri tem in pri še vsem ostalem hočemo pomagati in naš list bo to mogel opravljati naprej, ako mu vsi pomagamo pri naporih, da bi uspela ta naša JUBILEJNA ZBIRKA!

DAROVALI SO: ga. Milena Šoukal, Chicago, 20 dolarjev; g. I. Hirscheiger, iz Clevelanda, 10 dolarjev. g. Anton Dermota, Dunaj, 2.000 pesov; č. g. Fr. Jakop, San Nicolás, 2 tisoč pesov.

Vsem najlepša hvala!

KOMU VLADAJO?

Jan Nemec, režiser sodobnega češkega filma, je ob sedanjih dogodkih v ČSR izjavil: „Te dni se spominjam, kako sem bral poročila o zadnjih Hitlerjevih dnevih v podzemskem bunkerju v Berlinu konec aprila 1945. Spominjam se, kako je firer vodil in odstavljaj armade, ministre in generale — čeprav tisti hip ni čemer več ni vladal. Zato bi rad na naslov nekaterih tujih politikov pripomnil, da Českoslovaške leta 1968 ni mogoče iz nobenega bunkerja stalinskih let več obvladati. In kot filmski delavec si dovljudem opozoriti na konec Eisensteinovega filma 'Aleksander Nevski', ki se glasi: 'Kdor pride v našo deželo z mečem, bo z mečem tudi pokončan.'“

Drahomira Novotna, filmska kritičarka pa je zapisala: „Kaj bi pravzaprav še rekli? Čeh in Slovak morata biti ponosna, da sta pripadnika dežele, katere voditelji so trdno sklenili dokončati to, kar so začeli. Prepričana sem, da večina naroda stoji za njimi. Če pa ni tako, potem temu narodu ni pomoči.“

Obe izjavi sta izšli v literarnem tedniku Literarny Listy preden so list sovjetske okupatorske oblasti ustavile.

GLASBENI PRAZNIK V AREZZU

Letos je bilo že XVI. mednarodno tekmovanje polifone glasbe v Arezzu. Udeležba posameznih zborov je bila zelo pestra, na splošno pa je bila tudi umetniška raven zadovoljliva. Tudi ni slučaj, da se prav po tem tekmovanju že drugo leto vrši v Arezzu poseben tečaj za polifonsko glasbo, ki je predvsem namenjen dirigentom. Letošnjo raven je gotovo dvignila tudi prisotnost nekaterih elitnih zborov iz inozemstva, ki so samo še potrdili sloves pevske tradicije svojih narodov. Letos so bili Čehi absolutni zmagovalci. Kuehnic Smisleny Sbor iz Prage je res zaslužil obe prvi nagradi. Vendar so italijanski listi poudarjali, da praški zbor ni zmagal zaradi kake politične ginjenosti, temveč zato, ker se je v njegovih izvedbah kot v zrcalu odražala vsa zborovska kultura, ki je ne težijo teatralne oz. operistične primesi.

Zelo čuden je bil nastop edinega zbora iz Jugoslavije: prišel je zbor iz Celja. Pri finalu je izpadel v polifonski skupini, v folklorni pa je zasedel šesto mesto. Nerazumljivo pa je, da je pri folklornem nastopu pel samo makedonske pesmi. Navzoči so ugotovljali, da je bila pri takem sporedu slovenska narodna noša res odveč. Nastopili so tudi Argentinci iz Resistance in pokazali mnogo smisla za polifonijo.

OSMI KULTURNI VEČER

ZDRUŽENA EVROPA IN SLOVENC

Na osmem kulturnem večeru (17. VIII.) je bilo podano predavanje Gibanje za Združeno Evropo in Slovenci. Pred obilnim številom udeležencev je predavatelj Ruda Jurčec začel najprej z razlago zgodovine ideje o Združeni Evropi. Misel se je namreč rodila že v VI. stoletju pr. Kristusom in je naslov o enotni Evropi prvi uporabljal grški ifilozof Hipokrates. Poslej je veličina ideje naraščala in se v naš čas razstala z vsemi silnicami dinamičnosti. Najbolj se je razlamljala ob prelomnih dobah in po velikih mednarodnih katastrofah. Ker je bila revolucionarna, je ideja vodilna, dasi vzporedno vplivala na razvoj Evrope. Načrti o njeni izvedbi so se množili, dokler niso v 19. stoletju postali njeni najmočnejši glasniki vodilni duhovi Evrope (Victor Hugo, Lamartine, Kant, Goerres, Heine, Nietzsche), v našem XX. stoletju pa se je že rodilo prvo politično gibanje za povezavo vseh evropskih držav v celoto pod vodstvom Panevrope, kakor se je takrat romantično glasilo. Organizacijski predstavnik je bil grof Coudenhove Kalerghi, ki so mu priskočili na pomoč po prvi svetovni vojni vodilni evropski državniki (Briand, Masaryk, Beneš, msgr. Seipel,) izmed Slovencev pa doktor Anton Korošec, ki je bil izvoljen za prvega podpredsednika panevropskega gibanja na kongresu leta 1923 na Dunaju. Na drugem kongresu leta 1932 v Baslu je bil zelo viden sodelavec Alexis Leger, generalni tajnik francoskega zunanjega ministrstva (dejansko zunanji minister), s pesniškim imenom Saint John Perse, kasnejši Nobelov nagrajenec za literaturo. Po razdejanju druge svetovne vojne se je po 1945 izvedba evropske združitve začela še nagleje oblikovati.

Za uvod je služil zgled skupine držav Benelux (Belgija, Nizozemska, Luxemburg) ter se je iz nje razvil potem Evropski svet šestorice, temu je sledila pogodba o ustanovitvi kartela za jeklo in premog in nazadnje Skupni evropski trg. Med voditelji so bili na vidnem mestu državniki iz krščanske demokracije, ki je pod vodstvom Roberta Schumana in Konrada Adenauera v glavnih evropskih zapadnih državah prevzemala odgovornost za vodstvo državnih poslov skoraj skozi dve desetletji. Najbolj vidno je bilo gibanje Nouvelles équipes internationales pod predsedstvom belgijskega katoliškega politika Paula Van Zeelanda, večkratnega belgijskega predsednika vlade in zunanjega ministra. Močan poudarek pa je dal vsemu evropskemu gibanju govor Winston Churchill v Zürichu leta 1946, ko je ves svet opozoril, da bi je zadnja ura rešitve za Evropo — pred propadom se more obvarovati samo v evropski skupnosti, kot njenega najbolj nevarnega sovražnika pa je označil Sovjetsko zvezo in njeno rovarjenje. Vzkliknil je: Ali bo Evropa enotna ali pa bo žrtev sovjetskega imperializma.

Slovcem je pri delu za Združeno Evropo odmerjen poseben delež. Evropsko gibanje je po svoji naravi revolucionarno, vendar ne sloni na nasilnih sredstvih, pač pa raste iz svoje notranje idejne dinamike. Kot je končni cilj evropskega gibanja ustvaritev skupnosti samostojnih narodnih držav vseh narodov, tudi najmanjših, tako je s tem tudi slovenskemu narodu naložena obveznost sodelovati in si zgraditi samostojno in neodvisno državo. V borbi proti najhujšemu in najbolj krutemu imperializmu v vsej zgodovini človeštva, proti komunizmu pod vodstvom Sovjetske zveze, mora sila gibanja za enotno Evropo sloneti na enaki borbeni udeleženi narodov in mora biti delež zmage vsem narodom enak. Ob takem razvoju mora samostojna slovenska država vstopiti v evropsko skupnost vzporedno z enakim deležem za vse narode brez slehernih omejitev ali ovir. Torej ravno takšno slovensko evropsko gibanje načelno odklanja sleherni „alternativo“ (konfederacijo ali neko izgovarjanje ne „referendum“ ali glasovanje „naroda v domovini“, ki pa more danes na svobodno politično delo računati samo na aktivnost politične emigracije). Kdor govori v takšni zvezi o kakih alternativah, samo krepi pogubno miselnost, ki se je od sredine leta 1965 začela širiti po znanih krogih iz Rima, ko je bilo od tam vrženo v svet geslo, da „slovenske emigracije ni več“. To je bilo v skladu z računi Titovskega režima v Jugoslaviji, ki mu je bila in bo slovenska emigracija trn v peti. Ta gonja se je potem poglobila s propagando okoli protokola, kakor je bil med Jugoslavijo in Vatikanom podpisan sredi leta 1966 in se danes razvema s krilaticami o koeksistenci, s poskusi dualizma ali razvojne aktivnosti; končni cilj vsega tega je odvzeti politični emigraciji njeno notranjo moč v borbi za pravo svobodo slovenskega naroda. Med našimi rojaki v domovini pa begajo vero v zvestobo emigracije demokraciji razni „turistični“ izleti v domovino.

Letos se slovenski politični jubileji usovršujejo v spomin na važne dogodke v preteklih borbah. Vzporedno z borbo za slovensko samostojno državo pa je treba na prvo mesto postaviti misel na dosedanje nastope samostojne slovenske narodne vojske. Imeli smo jo že ob nastanku prve slovenske države in je bila navzoča tja do upora Ljudevita Posavskega leta 915, kjer so Slovenci še sodelovali kot enakopravni zavezniki. Najzlahtnejši je v našem stoletju nastop slovenske narodne vojske leta 1918 pod vodstvom generala Maistra pri osvoboditvi Maribora in takoj zatem pri nastopu prvih slovenskih oboroženih oddelkov v borbi za slovenski del Koroške. Med drugo svetovno vojno smo bili spet sami pri obrambi in s tem v skladu so po vaških stražah vzrastli prvi oddelki oborožene narodne vojske v obliki domobranstva. Katastrofa komunistične revolucije nam je morala pomagati, da smo si zgradili vojsko kot narodni nosilec slovenske suverenosti v tedaj edini možni obliki.

Med debato je bilo poudarjeno, da aplikacija slovenske državnosti ne more sloneti na konformizmu, kakor se v mnogem pojavlja med zagovorniki konfederacije ali v iskanju zvez ali v pogovorih s sedanjim režimom v domovini, še manj pa na veri v evolucijo komunizma.

Razni zgolj strankarsko usmerjeni pa tudi gledajo na ideje o slovenski državi zgolj z oportunističnega vidika in terjajo praktični odgovor, a s tem oslabe idejo na račun postopka.

Med najbolj plodne pisatelje in publiciste v hrvaški emigraciji spada *Bogdan Radica*, profesor na univerzi Fairleigh Dickinson pri New Yorku. Najnovejši zvezek Hrvatske revije (XVIII, 1968, št. 2, str. 207-210) prinaša njegov esej z naslovom *Slovenija i slovenski intelektualac između dva rata: Ruda Jurčec* (povodom dviju knjiga uspomena Rude Jurčeca). Esaj prinaša mnogo izdelanih in izvirnih misli in opažanj o Slovencih, zato jih prinašamo v izvlečku.

„Res sem že pozabil na Slovence med dvema vojnama. Pred nekaj tedni pa sem prejel obe knjigi Rude Jurčeca Skozi luči in sence... in sem ju začel takoj prebirati. Že dolgo več ne berem slovenščine, dasi sem se je učil že na gimnaziji v Splitu, kjer sem hrepenel po prebiranju Ivana Cankarja in Otona Župančiča... To je bil verjetno tudi razlog, da sem šel na ljubljansko univerzo, kjer sem končno popolnoma obvladal slovenščino, čutil vso njeno čarobnost, močno v slovenski liriki, in vzljudil ljubljansko atmosfero intelektualnega življenja. Že med bivanjem v Ljubljani sem bil pod vtisom, da so Slovenci osamljen otok zase v južnem slovanstvu. Njihov odmaknjen in zamišljen način življenja je oddeljen od drugih narodov na Balkanu, in kmalu sem spoznal, da so Slovenci bliže avstrijskemu in srednjeevropskemu duhu kot pa jugoslovanskemu. Njihov smisel za red in organizacijo, njihova iskrena vdanost čistoči, zmrtnost in pridnost so izživali med nami nekaj Dalmatinci globoko spoštovanje do naroda, ki je bil nehoti potisnjen v sklop različnega sveta, s katerim nima nobene zveze, razen plemenske in jezične.“

Pisec nato podaja pregled svojih tesnih vezi sodelovanja in prijateljstva s tedanjimi vodilnimi slovenskimi osebnostmi iz katoliškega kroga: Terseglav, dr. Gosar, dr. Fr. Stele, brata Vodnika, brata Kralja, Izidor Cankar, in sklepa: „Imel sem vtis, da je slovenska družba zaprta vase. težko je bilo vanjo prodreti, a komur je uspelo, je mogel v nji odkrivati neko skladnost, kakor je vladala na evropskem zapadu... Za Slovence Zagreb ni bil privlačen, še manj Belgrad; naslanjali so se na Dunaj, in ko so prodrli na Jadran, so se zatekali v Benetke, ki so imele zanje čisto drugačen blesk kot pa za nas Dalmatince... Ko so se tako razhajali v svoji kulturni in psihološki individualnosti od ostalega južnoslovenskega sveta, sem se vedno bolj lahko utrjeval v prepričanju, da bi mogla Slovenija varno obstajati samo v Evropi malih neodvisnih narodov. Najbolj pa me je presenečal zid, ki so si ga Slovenci zgradili med seboj in ostalim kompleksom južnoslovenskih narodov. Kadar koli smo iz Zagreba prihajali v Ljubljano, smo čutili, da smo prišli v čisto drug svet... Zagreb in Ljubljana sta zgrajena po isti arhitekturi, toda oba sta dve posebni duši, dva posebna stila in dvoje posebnih načinov življenja... Zaradi te oddaljenosti so si Slovenci ohranili obstoj in zgradili svoj jezik, svojo književnost, svojo umetnost in svojo kulturo... Res je nadvse značilno, da niti danes ni posebnih vezi med Hrvati in Srbi na eni, in Slovenci na drugi strani. Niti med obema vojnama in tudi ne sedaj ni posebnih stikov, in ni o Slovencih najti kaj posebnega v hrvatski ali srbski publicistiki. In kadar slučajno v kaki zagrebski ali belgrajski reviji kaj odkrijemo o slovenskem kulturnem ustvarjanju, tedaj se o tem piše tako, kakor da bi bilo to res neko čisto tuje kulturno področje. Notranjih intimnih kulturnih vezi sploh ni... Slovenski problem ostaja sam zase, kakor je bil sam zase v letih petdeset prejšnjega stoletja. Slovenci se bodo torej razvijali v svojem kulturnem okviru, daleč od vseh drugih. Prav to stanje pa Slovincem pomaga, da si vedno bolj krepko grade svojo nacionalno samostojnost, ki jih postavlja v posebno zaključenost. Brez dvoma je tako tudi boljše za njihovo bodočnost pri eventualni odcepitvi od razpadajoče Jugoslavije.“

Sledi ocena posameznih poglavij obeh knjig Jurčevih Spominov. Pisec posebej podčrtava „izrazitost poglavja ob Cankarjevi smrti, ko je ves slovenski narod jokal za knezom slovenske besede“. Ob poglavjih o razmerah v Parizu ter ob naraščanju nacizma v Nemčiji pisec opozori, kako ostro je podana podoba agonije Evrope, saj je tista leta tudi sam popisal v svoji knjigi „Agonija Evrope“. „Ko sem prebiral drugi del Skozi luči in sence, ki se bere kot pravi roman, sem sodoživljal celo tisto periodo izgubljenih nad in zlomljenih pričakovanj. Pri popisovanju vsega tega Jurčec ni samo močan in točen, ampak briljanten. Malokateremu piscu pri nas se je posrečilo podati vso to dobo tako značilne evropske duhovne in politične zgodovine. Vsaka osebnost je opisana jedrnat in prepričljivo in kar je najvažnejše: v vsej svoji značilnosti. Jurčec pri tem ni navaden časnikar, ampak pisatelj in intelektualci z visokimi kvalitetami, ki opazi prav tisto, kar je bistveno in važno. Kjerkoli je bil, bodisi v Parizu ali v Ženevi, gre za tem, da pove resnico in smisel te resnice. V Ženevi se je nekje sešel z Guglielmom Ferrerom (Ferrero je tast g. Radice. — op. ur.) in čisto točno ugotavlja, da je bil fizično podoben Trockiju. Značilni so tudi podatki o mlajših slovenskih intelektualcih, Beblerju in Kocbeku, ki sta imela močan vpliv na slovenski komunizem...“

Ko oceni krizo slovenstva, kakor je podana v Lučeh in sencah v prvi polovici tridesetih let, Radica nadaljuje: „Pri branju knjige kar udarja v oči globoko poznanje svetovne krize. Redko je pri nas kdo podajal podobno analizo svetovne krize, in mislim, da je to prva knjiga te vrste, ki se je pri nas pojavila. Imam celo vtis, da bi ta knjiga, če bi bila prevedena na kateri koli svetovni jezik, imela velik odmev pri čitateljih velikega sveta. Mislim, da sem eden izmed onih, ki sem prebral vse, kar je bilo kje napisano o tej dobi, in lahko rečem, da sem ravno v tej analizi teh let odkril mnogo novih elementov, ki bi tudi tujemu bralcu pomagali najti pravi odgovor na mnoga postavljena vprašanja. To knjigo bi morali zato prebirati vsi, ki obvladajo slovenski jezik, zlasti pa bi morala to storiti mlajša generacija, da bi doumela vzroke, zakaj se je v našem svetu dogodilo to, kar nam je vzelo svobodo in nas pognalo v begunstvo. Ta knjiga

(Nadaljevanje na 8. strani)

Goriški KATOLIŠKI GLAS (Leto XX, št. 55 z dne 5. septembra) prinaša članek dr. Cirila Žebota PRAGA, BRATISLAVA IN LJUBLJANA. Uvodne besede slove: „V začetku julija sem iz Washingtona odpotoval na Češkoslovaško, da en mesec opazujem in preučujem tamkajšnja gospodarska in druga spreminjanja ter reforme, ki so se pospešeno vršile po januarski zamenjavi državnega in političnega vodstva. V Pragi in Bratislavi sem bil gost češkega in slovaškega gospodarskega inštituta pri akademiji znanosti... Po tolikih zaključnih spoznanjih na Češkoslovaškem sem se ob vračanju v Ameriko želel za nekaj dni ustaviti v Ljubljani, da primerjam silnice, stopnje in oblike razvoja na Češkoslovaškem z onimi v Sloveniji in Jugoslaviji. V Ljubljani sem imel priložnost za strokovne razgovore z izvedenci pri slovenskem inštitutu za gospodarska raziskovanja. Razgovori so se tikali sedanjega stanja slovenskega gospodarstva in poteka gospodarskih reform ter pripravljanja dolgoročnega programa za razvoj Slovenije. Poleg omenjenih strokovnih razgovorov sem v Ljubljani obiskal bolnega očeta svoje žene, prižgal svečo na grobnici dr. Korošca in dr. Kulovca na Navju ter na grobu Franceta Casarja v Šmarjah pri Grosupljem. Poromal sem tudi na Brezje, da se spominim vseh tistih, katerih grobov nisem našel, in prosil za lepšo bodočnost slovenskega naroda...“ Podpis: Dr. Ciril Žebot, profesor gospodarskih ved na univerzi v Georgetown, Wash. USA.

— Konec junija so na Bledu odprli nov likovni salon v vili Kolar v Zaki. Podbnica salona je Majda Taler, ki jo Delo naziva ljubiteljico likovne umetnosti, ker je svojo vilo darovala v ta namen. Cela vila je bila muzej zase z zbirkami starega dragocenega pohištva, slik, še posebej del slovenskih impresionistov. Novi salon je odprl ravnatelj Narodne galerije v Ljubljani Zoran Kržišnik. Razstava bo odprta vse leto in bodo razstavljena dela na prodaj tudi za opremo hotelov, javnih prostorov in zasebnih stanovanj.

— Ljubljana ima pihalni simfonični orkester Milica. Ustanovili so ga že leta 1948. Nastopal je najprej na prireditvah ob raznih narodnih praznikih, dokler se ni vzpel tako visoko, da je bil goden za koncerte v Križankah. Največ uspeha je je želel po turnejah po Nizozemskem, kjer je pihalo zelo priljubljeno narodno glasbilo. Za dvajsetletnico je prišel v Ljubljano nizozemski dirigent Rien Rats, da dirigira Milici za njen jubilejni nastop v Križankah. Za to priložnost so naštu dirali Berliozov Rimski karneval, simfonično pesnitev Gerarda Roedija Malewija, za konec pa Tri plese Aram Kačaturjana.

FESTIVAL V OPATIJI

Sredi poletja se je v Opatiji začel festival opere in baleta. Balet iz Bukarešte je izvajal Čajkovskega balet Labodje jezero. Takrat je bilo v Opatiji nekaj tisoč turistov in je nad 2000 gledalcev navdušeno sprejelo izvedbo. Takoj nato je bilo gostovanje filharmonije iz Moskve. Festival je trajal do konca avgusta in si izmed oper uprizorili Verdijeve „Aido“, „Trubadur“ in „Othello“ ter kot koncert njegov „Requiem“. Posebna predstava je bila Puccinijeva opera „Turandot“, ki jo je dirigiral Lovro Matačić. V glavnih vlogah so namreč nastopili solisti milanske Scale in newyorške Metropolitan opere.

Za SKLAD GLASA so darovali: gđc Renata Sušnik, Ramos Mejía, 400 pesov; notar g. Lesar, Castelar, 1000 pesov; g. Ludvik Pivec, Ramos Mejía, 500 pesov. — Vsem se najlepše zahvaljujemo.

DEVETI KULTURNI VEČER

BESEDE BESEDE BESEDE

Za sklep slovenskega jubilejnega gledališkega leta je režiser Nikolaj Jeločnik pripravil v okviru Gledališkega odseka Slovenske kulturne akcije izvirno gledališko predstavo, katere avtor in izvajalec je bil. Predstava *Besede Besede Besede*, koncert za igralca kot odrske variacije na temo Ljubezen, Radost, Čast in Smrt, je bila v soboto 7. septembra ob pol devetih na odru Slovenske hiše v Buenos Airesu ob udeležbi zares izbranega slovenskega občinstva, resničnih prijateljev naše ustanove in slovenske gledališke kulture. Večer je bil obenem deveti v seznamu letošnjih kulturnih večerov.

Isto predstavo je tri ure prej Jeločnik naklonil študentom slovenskih gimnazijskih tečajev v Buenos Airesu, ki so se je udeležili polnoštevno skupno s profesorskim zborom. Za uvod je prof. Alojzij Geržinič študentom predstavil izvajalca in njegovo najnovejšo stvaritev, obenem pa razčlenil predstavo in opozoril na lepoto odlomkov iz svetovnih in slovenskih klasikov, ki so dramatsko vpleteni v celotno zamisel dali svojski, vsebinsko in dramatično napet izraz dogajanju na odru.

Kritično poročilo o tej 46. in 47. predstavi Gledališkega odseka, prinašamo na drugem mestu.

EKUMENSKI ZBORNİK *Kraljestvo božje* je izšel v Trstu že kot 24. knjiga. Izdaja ga Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, uredila pa sta ga dr. Stanko Janežič in dr. Janez Vodopivec, a opremili Avrelj Lukežič. Natisnila je tiskarna A. Keber v Trstu, naslov uredništva in uprave je Vzhodni dom, Via delle Doccie 38, Trst - Trieste, Italija. — Vsebina: Na čelu je besedilo Ekumenskega pravilnika, ki ga je izdelal 2. vatikanski koncil. Slede članki: Misli ob ekumenskem pravilniku (J. Vodopivec); Velicina krščanskega vzhoda (S. Janežič); Carigrad in Rim v objemu (S. Janežič); Kongregacija za vzhodne cerkve (S. J.); 50-letnica Vzhodnega instituta v Rimu (S. J.); Zgodovinsko-kulturni okvir in pomen cirmetodijske misli (S. Kahne); Delo svetih bratov in najstarejši spomeniki slovenskega pismenstva (M. Jevnikar); Teologija in duhovnost svetih bratov (J. Vodopivec); Grob in ostanki sv. Cirila in Metoda (R. Vodeb); Od tu sta šla sveta brata v Rim (I. Merlak). Sveča v čast sv. Cirilu in Metodu (M. T.); Ekumensko srečanje v Salzburgu in Regensburgu (M. Turnšek); Mahnič in glagolica (S. Brajša); Pravoslavni Srbi v Trstu in Istri (S. Brajša); Iz zgodovine grške skupnosti v Trstu (A. Kosmač); Nova pot grške cerkve (S. J.); Versko stanje v Rusiji ob 50-letnici oktobrske revolucije (F. Perko); Od vzhoda do zahoda (Ekumenska kronika).

Zbornik lahko kupite za 1 dolar tudi v pisarni Slovenske kulturne akcije.

ZALOŽBA TABOR v Trstu je izdala pesniško zbirko *Stanka Janežiča TIHE STOPINJE*. Knjiga, ki jo je natisnila Graphis v Trstu, opremil pa Avrelj Lukežič, ima 106 strani. Zbirka je razdeljena na štiri glavna poglavja: Po gozdu; Na goro; Skozi noč; Do jutra. — Tudi ta knjiga je na razpolago v pisarni SKA.

FRANCOSKI SOCIALNI TEDEN je bil letos v Orleansu. Katoliški kulturni delavci in vodniki javnega življenja so se spet zbrali, da

MODERNIZEM PAULA CLAUDELA

France Papež

Lani se je svetovna javnost spominjala Charlesa Baudelaira, pesnika Les Fleurs du Mal - Zlih rož, ki je 31. avgusta 1867 umrl v Parizu. Letos je, posebno za Villeneuve-sur-Fère-en-Tardenois, kjer se je Paul Claudel rodil 6. avgusta 1868 za Francijo in vsaj za ves zahodni svet Claudelovo leto. Ne vem, po kakšnih paradoksnih primerjavah mi pripelje misel ta dva velika pesnika v isto družbo. Vabim me, ker sta si v mnogem nasprotno enaka, v mnogem sploh enaka, pa tudi sorodna slovitemu popotniku po grapah zlega in sferah luči.

Pesnika moderne tematike spleena, greha, melanholije in eksotične čustvenosti je morda malokdo tako domel kot njegov poetični „sorodnik“ T. S. Eliot, ki je sam pesnik baudelairovske snovi. Za uvod v Baudelairov Journaux Intimes - angleški prevod - piše: „V resnici se Baudelaire ne zanima toliko za démons, krivoverske maše in romantične blasfemije, kot za stvarno problematiko dobrega in zlega. Uporablja podobe in blasfemični besednjak svoje dobe, je to komaj kaj več, kot slučajno in časovna akcidenca. Sredi devetnajstega stoletja, ki ga je Goethe v svojih najvišjih trenutkih vnaprej označil za dobo zmešnjav, političnih programov, znanstvenega napredka in revolucij, ki ničesar ne izboljšajo - doba progresivnega propada - spoznal Baudelaire, da sta edino Greh in Odrešenje važna.“ Podobno je zapisal tudi sam avtor Zlih rož: „Resnična civilizacija ni v tehničnih dosežkih - resnična civilizacija se kaže v ublažitvi nasledkov izvirnega greha.“

Claudelova vizija duhovne in mistične podobe stvarstva se prav ob Baudelairovi izraža kot realna in ravnotežna problematika dvajsetega stoletja; naše razpetost nad prepadi in med svetovi so znosnejše - utrgam verz iz Zlih rož - Les Fleurs du Mal - kadar je „dans le présent le passé restauré“. Zdanost je posvečujoča, kadane zavrže preteklosti. V razburkanih dneh prve polovice tega stoletja, ki je ustvarjal nov čas (katerega „zmago“ smo videli in čutili), je Claudel oznanjal vero v starega duha. Dejavna mladost je blizu staremu, otroci so veliki prijatelji starih; poslanstvo poezije je odkrivati prvo, iskati večno prvinsko in „staro“ za bolnim, trenutnim in bežnim zdanjem. Tak modernizem je spoznala emotivna in estetska razžarjenost velikega romantika Baudelaira, ki je poln hrepenenja „iz greha“.

Ena od značilnosti moderne dobe se kaže v njenem odklonu od risa metafizičnega. Se koncentriramo v stvarnosti, ker ne najdemo poti iz nje? Koliko nas je v teh mestih in v tem svetu prepričanih o nadstvarnostih? Vesolje ni mistično - daleč se zadnje stvari, med katere štejem, opomnjen po bogve kolikih verzih Claudelovih pesništev, tudi samoto, molk, premišljevanje in molitev in vse, kar je „starega“. Ampak Paul Claudel je poet moderne metafizične zavzetosti - svetovljan, ki veruje v moderno nadstvarnost: duhovne strukture miru, svobode, vere... Nasprotno, kot vročični Baudelaire, ki poje: „Šel sem na goró... / Od tam je videti mesta širjavo: / vidim in pekel, bonišnico in ječo“, se Claudel podaja v mesto in se poniža v zemljo. Išče v stvarih nebeške podobe; daruje se svetu in svet se daruje njegovi poeziji. Ampak oba - Claudel in Baudelaire - sta na isti poti „zemlja - nebo“. Claudel je nov poet neba, Baudelaire nov Dante v Peklu („... njegova morala se ne loči dosti od morale teologov, njegovi najboljši verzji se navdihujejo kot iz stare cerkvene proze...“ Anatole France). A Claudel ni mistifikator; njegova poetična in stvarna podoba sveta ni abstraktna, ni zanesena - je posvetno polna in telesna. V svoji duhovne podobe vnaša dragocene zemske prvine.

Zadnjih dvajset let prejšnjega in prvih dvajset let tega stoletja je bila svojska doba - prehajala je iz starega v nov čas; bilo je v njej nekaj preteklostnega, a tudi burno dozorevanje futurističnega. Nastopala je, kot je dejal nekoč Goethe, moderna doba zmešnjav, političnih programov, znanstvenega napredka in revolucij. Modernizem je pomenilo dostikrat isto kot revolucionarno v družbenem in avantgardno v umetniškem postnem redu. Claudel je človek in pesnik svoje dobe in njegova zavzetost do stvarnosti je prav tako, če hočemo, revolucionarna, njegov pogled na umetnost prav tako napreden. Govoriti po tolikih pozitivnih dosežkih naturalistične dobe sredi racionalistično materialističnega sveta, o milosti, o veri in o duhovnih stvareh, je bilo zelo neaktualno - to je pesniku in dramatikumu Claudelu dokazovala njegova domovina

RAZOČARANJE NA KORČULI

Zagrebska revija Praxis je za drugo polovico avgusta sklicala na Korčulo mednarodno študijsko srečanje vseh pristašev vere v evolucijo komunizma. Med tujimi udeleženci sta bila med najbolj vidnimi Ernst Bloch in Herbert Marcuse. Prvi je bil dolgo vrsto let profesor marksistične filozofije v Leipzigu, a je zaradi cenzure nad svojimi predavanji pobegnil v zahodno Nemčijo (med drugim je še danes duhovni opornik Ediju Kocbeku v njegovih tolmačenjih evolucije socialističnega humanizma), kjer velja za mučenika, ki še vedno veruje v počlovečenje komunizma. Herbert Marcuse pa je znan po tem, da je bil novembra leta 1918 na strani Liebknehta in Rose Lu-

xemburg pri poskusu, oklicati v Berlinu sovjetsko komunistično republiko; poenotiti je bil dolga leta profesor na raznih ameriških univerzah, danes pa velja za enega glavnih ideologov študentskih revolucionarnih gibanj po raznih zahodnoevropskih prestolnicah. Za 21. avgust so si na Korčuli določili predavanja o priložnosti gospodarstva v socialistični humanizmu. Ker je Marcuse že zelo v letih - blizu osemdeset - ponoči ni ravno preveč podvržen spancu ter je pač lovil medice po zraku. Ko je zaslišal, kako so v njegovo sobo vdrla dva češkoslovaška, je ves razburjen naglo prebudil celo taborišče in po kratkem posvetovanju vodstva je bilo sklenjeno v znak žalosti odpovedati predavanja za tisti dan, nakar so organizirali v dopoldanskih urah protestno

nad trideset let. Ampak on je pel vztrajno: „Pozdravljen nov svet pred mojimi očmi! / O, popolna vera v vidne in nevidne stvari: / pozdravljam te s katoliškim srcem...!“

Morda je moderno isto, kot mlado in novo, a ob prebiranju Claudelove poezije in ob njegovih dramah začutim, da so polne stare, usodnostne modrosti; spoznavam, da se opaja ob srednjeveškem ter da hodi tako h krščanstvu kot h Grkom po navdih. Stare življenjske snovi... (Kako iščem danes, ko hodim po velikem mestu, način, da bi bil moderen – kot zahteva čas!)

Claudlov modernizem, ki je bil v praksi katoliško razpoložen, se v svoji estetsko oblikovni zgradbi dviga s trdnim stebrovjem v nov klasicizem. „Ne zapustite me, o, Muze blažilne!“ Ampak to ni esteticizem; Claudlov izraz je prečiščen v antično mero, ki je bistvo harmonije in lepote. Značilno piše pesnik o idealu mere tehntnega izraza: „V umetnostnem delu imajo razsodnost, razumnost, čut za mero in skladnost ter tankovestna predanost smiselnosti, prav tako važno vlogo, kot imaginacija sama. Najbolj gotovo, kar je mogoče reči o lepoti, je to, da prebiva v pravilni kompoziciji in da je duh merjenosti, ki ga seveda ni mogoče skriti na sholastične obrazce, tista kulminacija umetnikovih darov, brez katere je vse ostalo prazno. Okus je drugo ime za modro preudarnost.“

Vzporedno, kot je na vratih v romantiko Victor Hugo označil Baudelairove Les Fleurs du Mal za „frisson nouveau“ – nov pretres, je mogoče reči tudi za Claudlov humanizem: nov pretres. Če odbrusimo vrhno skorjo retorike, se zasveti bistvo njegove lirike in takoj smo sredi glavnega dramatskega dejanja, ki je oznanjenje starodavne duhovnosti v modernem poetičnem izrazu. Vsebinska sta srce in duša; tu prebivajo v vseh časih analogije ljubezni in vere, poezije in meditacije. V resnici je vsaka umetnost intuicija velikega optimizma, a Claudel ga je – skoraj bi bilo mogoče reči, prvič po tolikem času za Božansko komedijo – postavil zavestno na temelje moderne katoliške angažiranosti. To je humanizem pretresa duše.

Vsak veliki pesnik je prav za prav modernist in vsak po svoje pretresa duha. Tu se spomnim na poeta-vidca Rimbauda, ki je dal vsem toliko pijanosti modernega duha, poetične vere, silnosti duše. In vsak veliki pesnik je, mislim, „anima naturaliter christiana“... Zgodnji oče zahoda Vergil, kronani pesnik Dante, siloviti mistik Arthur Rimbaud... V njihovi družbi gledam Baudelaira, Claudela in tudi Prousta in toliko drugih. Petje večno modernega nemira in iskanja...

Še enkrat se vrnem k obletnicam: prihodnje leto bo sto let André Gida – tudi ob njem se izpopolnjuje moja podoba claudelianskega modernizma. Na koncu Claudelove poti proti Luči stoji vedno Gide – prijatelj Gide... In pesnik mu govori neposredno v tolikih pismih in posredno v tolikih verzih: „Nič drugega ne kaže tako na božje bivanje, kot samo dejstvo, da Je / in včasih se naša človeška pamet zmede – ah, kako težko je to! – / in želeli bi si drugače.“ (Sveti Matej) Razdalja med njima je ogromna – in vendar se stikata in si podajata roké in duha. Dialog, ki je trajal trideset let, ni uspel, rodil pa je sadove tako Gidu kot Claudelu.

Premišljujoč o Claudelovem modernem oznanjenju, o njegovem realizmu duhovnih stvari in o katoliškem človeku v novi stvarnosti, se vračam v duhu v Slovenijo k našim predvojnim ekspresionistom. (Želel bi si, da bi se njihove poti ne bile tako porazgubile...!) V vsakem od njih najdem svojski metafizični nemir, v vsakem zagon v novo moderno. Mnogi od njih so se napajali pri Claudelu – ne mislim na direktne posnetke, kot je npr. Meškov Henrik gobavi vitez, ampak na novega duha, na nov pretres, na nova ravnotežja med dušo in telesom.

Pri Claudelu smo se naučili gledati obzorja duše – realna moderna obzorja. Bil je mornar, popotnik, graditelj katedral, prižigavec starega ognja. Proti zahodu veje veter in čas je nov čas in obenem večerni čas... Na velikega pesnika samega bi obrnil verze njegove pesnitve o Verlainu: „Stari brodolomec je odšel – vrnil se je na ladjo, ki ga je bila pripeljala in ga pričakovala v meglenem pristanu. A mi nismo ničesar opazili – nič, razen treska in stresanja velikega jadra in šumeče brazde, ki se je penila za njim.“

zborovanje in med drugim sprejeli tudi brzojavko, kjer prosijo Tita, naj bi šel takoj na pomoč napadeni Čehoslovaki.

Debata je postala žolčna, ko so razpravljali o protestni brzojavki v Moskvo. Sklenili so nasloviti jo na „tovariša Brežnjeva“, toda navzoča mladina je bučno protestirala in zahtevala, da jo pošljejo gospodu Brežnjevu.“

Heinrich Böll, nemški kandidat za Nobelovo nagrado, je bil v Pragi, ko so sovjeti pridrli na trg sv. Vavla. Po vrnitvi v Berlin je časnikarjem govoril o nepričakovanih doživetjih. Ker je bil že večkrat v Moskvi med sovjetskimi literati, se zdaj boji, da se bodo ukrepi proti svobodi izražanja ruskih književnikov še zaostрили, kar bo izzvalo novo protestno gi-

banje med izobraženci ne samo v Moskvi, ampak po vsem svetu. Najbolj pa ga je prevzelo spoznanje ob pogledu na sovjetske čete, kako zelo so se sovjeti dejansko blamirali. Najbolj jmu bo ostalo v spominu, kako je tri dni hodil po praških ulicah in gledal mlade ruske vojake. Krog njih so bili Čehi, ki se jih opazovali z neizmernim prezirom in hkrati sočutjem. Mladi Rusi enostavno niso razumeli, kaj se godi. Naučili so jih, da bodo šli nekoga reševati, pa so morali gledati, kako jih povsod z roči polne sovraštva do tega, kar so prišli počenjat. Sovjeti so psihološko res mnogo zgubili in so si nakopali veliko blamažo, je ponavljal Böll. „Ne bom pozabil obrazov mladih ruskih vojakov...“ je končal svoje izjave.

bi povedali, kakšen naj bo odnos katolicizma do najvažnejših idejnih tokov sodobnosti. Za naslov tednu so dali misel: Človek družbe v preobrazbi. Predavatelji so dajali odgovore na zahteve našega časa in sicer v zvezi z dogodki, ki so maja zajeli mladino in jo pognali v bučne demonstracije. Za uvod pa vedno preberejo papeževa navodila. Letos je bila posebno poudarjena misel: Kristjan ne verjame v sanjarijo o neskončnem napredku, niti v mit o nesmiselnosti vsega, kar je plod grenkega pesimizma. Tudi če so postali modeli družbenega ponašanja stari, s tem še niso bile nepopravljivo zgubljene vrednote, ki so jim dajale smisel. Prave vrednote kljubujejo razjedanju časa! Viharni protesti samo po sebi ne morejo prenoviti družbe in ne spremeniti ljudi. Namesto slepega odrekanja je treba odločiti z intelektom. Revolucija evangelija ni revolucija poganškega nasilja, ampak revolucija ljubezni. „Za mladino pa naj bi veljalo vabilo: „Z navdušenjem gradite boljši svet, kot je bil svet staršev!“

Glavne teme predavanj so bile: Kaj se spreminja? Današnje revolucije. Spremembe kot preskušnja človeka. Premagovanje potrošniške družbe. Država, porazdelitev oblasti in državljan. Bog v nastajanju ljudi.

— Gospa Marija Žagar nam piše iz Cambridgea, angleškega univerzitetnega središča: „Pošiljam vam novi naslov... Želim vam ves uspeh pri Glasu... ta čudoviti list, ki mi bo sedaj še posebej koristil pri predavanjih komparativne književnosti...“

TRŽAŠKI PISATELJ Josip Tavčar piše novo dramsko delo iz sodobnega življenja, namenjeno uprizoritvi v prihodnji sezoni Slovenskega gledališča v Trstu. Avtor bo v njej prikazal človeka v dobi „potrošnje“.

MOSKVA je letos priredila mednarodno tekmovalno mladih matematikov. Med nagradenci za skladnost in izvirnost v reševanju nalog je prvo nagrado prejel Slovenec Slavko Simčič.

STOTA KNJIGA "KONDORJA" IN JUBILEJ MLADINSKE ZALOŽBE

Založba Mladinska knjiga je bila deležna v Ljubljani konec pomladi velikih priznanj in proslav. Proglasili so jo za pionirsko organizacijo in razglasili njen srebrni jubilej 25-letnico obstoja, kar bi pomenilo, da je nastala že v letu 1943, torej kot ilegalna ustanova. Po letu 1945 je njen založniški opus res ogromen in so nje izdaje zlasti pri nekaterih zbirkah dosegle zavidljivo kvaliteto višino, kar govori o visoki kulturni zavesti in podjetnosti njenih voditeljev. Spet se ponavlja dokaz, da zna biti slovenska kultura tudi v težkih časih zelo delavna in požrtvovalna. Poleg javnih proslav jubileja ob udeležbi uradnih zastopnikov pa je najbolj pomemben dogodek izid „Slave vojvodine Kranjske“ Janea Vajkarda Valvasorja in sicer kot stoti zvezek knjižnice Kondor. Vendar je treba dodati še posebno izdajo s posebnim štetjem, kjer je izšel tudi XX. zvezek in znaša torej zbirka vsega 120 zvezkov. Valvasorjeva „Slava“ je izšla v posebni opremi z razkošnimi reprodukcijami iz izvirnika. Ob jubileju je bil tudi poseben slavnostni literarni večer v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer je imel uvodno besedo prof. Uroš Kraigher, dolgoletni urednik zbirke. Ljubljansko Delo je posvetilo jubileju dve strani svoje literarne priloge. Med največje založniške uspehe Mladinske knjige pa spadajo Prežihovega Voranca „Solzice“, ki so znova izšle in so ob tem jubileju prejele nagrado „Zlata knjiga“, ki so ji jo podelili zbiralci in tekmovalci za bralno značko. Med najbolj priljubljene zbirke spada Naša beseda, kjer izhajajo izbrana dela klasikov slovenske književnosti. Dasi je vsaki knjigi naklada skoraj okrog 15.000 izvodov, je naglo razprodana in so potrebni ponatisi. Tolikšen uspeh omogoča v nemali meri nizka cena dasi je oprema izbrana in pri nekaterih knjigah celo razkošna.

BESEDE... V EKSTAZI DUHA IN TELESA

(Ob predstavi Jeločnikovega koncerta za igralca)

Gledališki odsek Slovenske kulturne akcije nam je v režiji *Maksa Borštnika - Nikolaja Jeločnika* predstavil BESEDE, BESEDE, BESEDE - koncert za igralca kot odrske variacije na teme Ljubezen, Radost, Čast in Smrt. Bila je to posebna predstava za sklep slovenskega jubilejnega gledališkega leta. Njen avtor in edini igralec - Nikolaj Jeločnik.

V resnici smo z zanimanjem pričakovali to predstavo, ki sta jo pripravila dva zrela umetnika-igralca. Postavljeni smo bili za poldrugo uro v sfere poetične odrske umetnosti; v te sfere je bilo mogoče stopiti skozi vrata velike ljubezni do Talije in ostalih muz - stvar ni bila lahka, dogodek je bil esenca gledališkega napora.

Snov BESED... je bila prav za prav stara slovenska snov: umetnik vidi rožo čudotvorno, v sanjah jo vidi daljnožarko - vzdrami se in gre na pot... Jeločnik je igralec na poti v vsakem pomenu besede. Ni bil samo videz - v resnici je prišel na oder v zamaknjenju s Cankarjem in odšel z njega tudi s Cankarjem. Ekspresionizem Prešernove Zdravljice v Epilogu predstave je bil poln takega duha.

Prepričan sem, da bodo Prešeren in drugi pesniki pri gradnji slovenske gledališke kulture v zamejstvu vedno tvorno prisotni; morda prav zaradi tega ne bo mogel nihče mimo njenega kraja in časa. Prešeren je izraz življenja bogate narodnostne in umetnostne zavzetosti. Odrsko polnokrvne so bile besede v prvi temi; glasile so se kot napoved igre: „Pesem moja je posoda tvojega imena...“ Vsak dober igralec je, če premislim, tako epik kot lirik; znati se mora potopiti na dno morja čustev in obenem prepotovati celino življenja. In vsak dober igralec obvlada v splošni dramatski umetnosti tako tragično kot komedijsko snovnost igre. Pri predstavi BESED... je prišla najgloblje lirika do izraza v temi Ljubezen; avtor je srečno izbral in združil poetično in dramatsko snov. Sposobnost igralske čustvenosti, ki jo poseduje Jeločnik, je dobila primeren in zadosten razpon. Notranje doživljanje ob Prešernu je bilo, sem si dejal prevzet, izčrpano do kapelj krvi. Ah, Trnovo...! Poet je bil zamaknjen, igralec pa v moči tistega ritma, ki je blizu muziki.

Publika je začutila utrip pesnika in igralca; lirika in dramatika sta se presnovili v novo, trajnejše doživljanje. In Prešernova pesem, ki je bila osnovna nota v prvi temi Ljubezen, se je skozi Romeoovo serenato pod Julijinim oknom proti koncu presnovila v Balantičevo „Ne zapusti me več temno sporočilo...“. Prva in zadnja tema sta našli tu svoj stik.

Cankar je označil Petra iz Pohujšanja v dolini šentflorjanski takole: „Patetičen ni Peter nikoli; v vseh njegovih besedah, tudi v resnih, je ironija in humor...“ In Jeločnik je Peter: z njim začne Prolog, z njim nadaljuje in sklene Epilog; zasmee se s Cankarjem v ostrem zavoju igre na temo Radost. Ob sproščeni teatraliki je bil v drugem „dejanju“ Molière tako lahkoten, kot je v njegovi naravi. A beseda je bila tu predvsem razkošna ob Shakespearu, globinska ob Janezu Svetokriškem: „Ta svet je ena komedija...“ Kakšna resnica - in tudi, da je oder podoba te komedije. Kraljica Maba je očarala publiko - tista kraljica, ki je dramilka sanj. Tema Radost je primerna za vzpon na dra-

matski vrh, vendar je bil ta prihranjen za zadnji dve „dejanji“.

Tehnično je napredoval Jeločnik do pravih višin v obeh Shakespearovih govorih - Brutov in Antonijevem. Kot da je Psihe proniknila v poslikano masko in dosegla vibracijo notranjosti genija in človeka. Razmerje Bruta do Cezarja je eno tistih nadčloveških razmerij, ki mu ne moremo pogledati do dna. Brutov in Antonijev govor sta bila vodilna snov v temi Čast; če je bila v prvih dveh témah beseda poetično lahkotna, se v tretji začenja odevati s plaščem tragičnosti. Skoraj nadčloveška čustvena silnost Shakespearovega teksta se ob vedno manjši teatraliki spremeni nazadnje v bistvo tragičnosti. Julij Cezar pomeni zrelost Shakespearovega duha in oba govora sta tako prepolnjena s stvarnostjo dejstev, z neomajno logiko in z globino človečnosti, da je njuna „igra“ v bistvu svojska in zaokrožena tragedija. Filozofsko dramatična ostrina besede je bila pod taktirko Borštnikovo in v upodobljenosti Jeločnika tragično konkretna in usodnostna. Nisem mogel slediti igri, za trenutke me je premagala ta notranja moč neizmerno pretehtane besede. Odrska resničnost dialoga z rimskimi meščani se mi je spremenila za trenutek v splošni dialog zdanjih dni. Tragika se je še stopnjevala z mogočnim monologom prvega igralca iz Hamleta „Osorni Pirus“, ki se kot v paraboli prenese v našo slovensko tragiko mogočnih tercijn Uvoda v Krst in sklene z vrhnjima sonetoma iz Venca, morda najbolj črno in najbolj pretresljivo pesniško podobo naše zgodovine.

Shakespearjev človek je pod plaščem baročne elizabetinske teatralike konkretni človek, ki ga je mogoče ustvariti z besedo in doživetjem - je človek, s katerim se srečujemo vsi v določenih življenjskih obdobjih. In njegov Hamlet je značaj s posebno človekostjo, ki jo je že zasenčila tragična veličina; njegovo srce ne pozna ne joka, ne smeha. Omeniti je, da je Slovensko gledališko stoletje ustvarilo nešteto uprizoritev Hamleta - tega slovenskega Rošlina in Verjanka - in da je naš Hamlet dosegal svetovne vrhe (Rogoz). Jeločnikov torzo v zadnji temi Smrt je bil zreli, mučeni, nori Hamlet... Režiser in igralec sta zadel Shakespearovega hamletovskega duha, čigar dobršen del originalnosti leži - posebno v najvišjih momentih ponavljajočih se fraz in poz v zunanem ritmu telesa in notranjem ritmu duha. Vrh predstave BESEDE... je bil dosežen prav v končnem, katartičnem izlivu Hamletovih emocij nad Ofelijo.

Za visok umetniški uspeh predstave je imela nemalo zaslug muzikalna spremljava: Beethovenov 5. klavirski koncert je stopnjeval razpoloženjsko ubranost, odlomek iz devete simfonije je - ali bolje nasprotno - Prešernova Zdravljica po svoji temi je istega duha kot Beethovenova simfonija. Iz sklepnega vzklika Petra Jacinti se je Jeločnik za sklep predal čisti, najvišji Besedi.

Prav tako so zvočni učinki Glasov (Nataša Smersujeva kot Jacinta, Marjeta Smersu kot Julija in Ofelija, Stanko Jerebič kot kronist-poet) ter na svojski način tudi abstraktne projekcije ustvarjali umetniško razpoloženje hkrati z duhovito zamišljeno in izpeljano scenično podobo, delo arhitekta Jureta Vombergarja.

France Papež

— Po Jugoslaviji je junija in julija krožila folklorna skupina iz Sibirijske. Uspel je bil prvi nastop v Belgradu, naskar je skupina obiskala vsa glavna mesta republik in se ustavila tudi v večjih industrijskih ter delavskih središčih.

— Tržaški slikar in grafik Roman Ukmar je v Mariboru v salonu Rotovž priredil razstavo. Mariborski publiki je predstavil deset olj in deset grafičnih li-

stov. Za katalog je napisal o Ukmarju esej A. Pavlovec.

— Belgrajska založba „Prosveta“ izdaja knjige za srednje šole. Letos bodo izdali novo berilo in bodo vključili tudi nekaj avtorjev iz svetovne književnosti. Celotna zbirka tega berila bo obsegala 35 knjig, ki bodo hkrati izšle v oktobru 1968. Slovensko književnost zastopajo Izbor Prešernovih pesmi, Jara gospoda Jan-ka Kersnika, Prežihovi Samorastniki in

Pomladni dan Cirila Kosmača. V Skupni jugoslovanski dramatik pa bo zastopan samo Dominik Smole.

— Ena glavnih umetnostnih galerij v New Yorku je povabila skupino jugoslovanskih naivnih slikarjev. Ravnatelj galerije je že pred leti pripravil razstavo umetnikov iz Jugoslavije. Takratni uspeh in odmev med občinstvom mu je sedaj razlog za vabilo skupini, ki si je v Jugoslaviji nadela ime naivneži.

Intervju, ki ga je Milovan Djilas dal znanemu „specialistu“ za Jugoslavijo C. L. Sulzbergerju (objavljen je bil v The New York Times Magazine, 9. 6. 68), v mnogočem osvetljuje zgodo Djilasovega zapora in mišljenja. Namen intervjuja se da razbrati že iz Djilasovih poudarkov, da je bil prvokrat pod Titom zaprt, ker je bil „zares agresiven nasproti partiji in vladi“, „upornik in nezadovoljnej“, da pa drugi pot ni bilo tako, ker je bil le žrtev sovjetskega posega...

V izpovednem delu intervjuja Djilas na široko razlaga, kaj je: „demokratičen socialist“, „ateist in materialist, pa ne v marksističnem pomenu“ („marksizem je zastarel, je staromodni“), občudovalec Marxa kot preroka, ne kot znanstvenika (to izrecno zanika, da bi bil), pristaš „odprtega marksizma“ po podobi Kolakovskega, želi „reformirati komunizem“ (čeprav je malo prej rekel: „Vse verzije komunizma postanejo dekadentne“), pravi, da je „proevropsko usmerjen“ („prihodnost Jugoslavije je samo v Evropi.“ „Evropa se ne more braniti sama pred Rusijo“, zato „se mora nasloniti na Ameriko“...).

Toda med osebnimi izjavami Djilas ob eni točki skoči v množino: „Mi nikakor nismo pripravljeni za parlamentarni sistem, kakršen je v Britaniji ali v Franciji. Vendar mora parlament imeti realno besedo in nujno potrebno je, da obstaja svoboden tisk, svoboda govora, svobodni sindikati s pravico do stavk. Demokratizacija mora biti v okviru komunizma. Poglavitna moč za svobodo mora biti rojena v komunizmu in ne izven njega.“

Že dolgo časa, vse odkar so začeli komunisti svojo revolucijo, svojo diktaturo v Jugoslaviji demokratičnim časnikom in vladam obrazložujejo z argumentom, da ta dežela pač ni zrela za demokracijo po zahodnem pojmovanju. „Argument“ natepajo posebno, kadar je obstoj Jugoslavije na kritičnih točkah. Sredi 1968 je položaj tak, da ga mora ponavljati „čisto liberalizirani“ Djilas — ko „ne še čisto liberalizirani Tito“ nima toliko ugleda pri „liberalnem zahodnem javnem mnenju“. Djilas hiti Titu na pomoč, kadar gre za to, da se obdrži komunizem in Jugoslavija. Po reku: Kljuka se kavlje drži.

Koliko more v črni gori rojeni srbski pisatelj dati izjave za svoje rojake, spada v odločitev Srbov in Črnogorcev. Toda s tem, da se je Djilas že večkrat s poudarki deklariral za Jugoslovana, ni dobil seveda ne od Slovencev, ne od Hrvatov, ne od Makedoncev nobene legitimacije, da govori v njihovem imenu.

Slovenska politična zgodovina dokazuje, da smo Slovenci demokratično ustanovo poslanskih zborov znali s pridom in dostojno živeti. Veliko delo kranjskega deželne zboru, celo uspešno delovanje tako zamejene ljubljanske in mariborske „oblastne skupščine“ (po slovensko: deželne zboru) v prvi Jugoslaviji, daje dovolj zgornjo izpričevalo slovenski pripravljenosti in usposobljenosti za parlamentarni režim.

Če nočemo Slovenci, da nam naših zmožnosti za parlamentarno demokracijo, kakor jo pojmuje zahodna politična filozofija (in samo taka demokracija varuje človeku čast in svobodo), ne bodo po svojih domačih razmerah merili nam tuje rodni elementi, moramo s temi elementi potrgati vse vezi, pa naj bi bili še tako slovanski (sicer je ime Djilas albansko), ki bi nepoučenim delale videz, da nas ti, nam tuji elementi, morejo zastopati v svetu. Sicer bo argument politično nezrelega Balkana še naprej tiščal Slovence v politično zaostalost in nesvobodo. Petdeset let skušnje je menda dovolj.

N. T.

SPIS V SLOVENSKEM JEZIKU

„Naš mulec ima popravni izpit iz slovenščine, pa mu je bratranec polbrata snahe najstarejšega vnuka stare tete ženinke pokojnega birmanskega botra, ki smo ga izvolili, da je slavist, priporočil, naj za vajo piše počitniški dnevnik. In še mu je rekel, naj iskreno vrže na papir vsa svoja početja in početja, a pazi naj, je pripomnil, na slovnico. Mulo je obljubil, da se bo potrudil, in res je držal besedo, celo tiste dni, ki smo jih skupaj preživeli na morju. Takrat se je tudi zgodilo da sem po naključju prebral list iz njegovega dnevnika:

„Dopoldne sem moral dvakrat v supermarket blizu našega campinga, ker sem prvič pozabil spray in lotion. Naša majka menda misli, da ima človeški computer v glavi. Zaradi tega delava sem skoraj zamudil waterpolo med all stars in old boys. Na kopalšču sem srečal Suzy in jo vlekel v slef-service na sinaleo. Potem je rinila v snack-bar, ker pa sem bil broke, sem ji ušel, ko si je šla v wc popravljat make-up. Kosilo je bilo še O.K., razen instant pudinga. Popoldne sem se zmenil za rendez-vous z Mary in prodal Joceju eno svojih permanent press srajc, da ne bi šel na meeting čisto suh. Mary je prinesla Minivox in sva najprej gledala neki trapast show, potem pa sem jo povabil na White Horse. Nažrla se ga je

ko krava, da sem jo komaj spravil do njihovega weekendu. Če me ne izda, se bo vse končalo s happy-endom, drugače me pa njen stari knockoutira. Jutri imamo party v sosednjem campingu. Gee! - V. N.“ (Pavliha, Ljubljana 1968, VIII.)

RAZPUST PARTIJE NA UNIVERZI

Po dva dneva trajajočih razpravah je predsedstvo „Saveza komunistov“ mesta Beograda 19. julija razpustilo partijske celice pri katedrah filozofije in sociologije na univerzi v Beogradu.

Člani predsedstva so v svojih posegih v razpravo z vso silo napadli „politično delovanje opozicije“ na univerzi. Zlasti so dolžili skupino profesorjev za filozofijo in sociologijo na filozofski fakulteti, da so med študentovskimi manifestacijami v juniju poskušali ustanoviti politično gibanje.

Istim profesorjem so zelo žolčno očitali „neutemeljeno kritiko“ visokih partijskih funkcionarjev: Milentija Popovića, predsednika „narodne skupščine“, Petra Stambolića, vodjo hrbske in Vladimirja Bakarića, vodjo hrvaške partije. (Slovenski vodje so očitno brezpomembni.)

Isti dan se je sešla posebna komisija srbske republike, ki ima nalogo razpravljati o tem, kako naj se „zatro sovražne dejavnosti“ na teritoriju SR Srbije. Ko-

misija je več atentatov, ki so bili zadnji čas narejeni v Beogradu, kratko in malo pripisala emigraciji. Predložila je sekretariatu za zunanje zadeve, naj po diplomatični poti izroči opozorila nekaterim zahodnim državam, ki v njih delujejo emigrantski centri.

PREPOVEDANE KNJIGE V PRODAJI

Po dogodkih v Pragi so se knjigarnarji v Bratislavi odločili vreči na trg knjige, ki so bile v zadnjih dvajsetih letih prepovedane. V nekaj dneh so jih prodali za 100.000 kron. Leta 1949 je praško prosvetno ministrstvo izdalo spisek imen 120 prepovedanih domačih in tujih avtorjev. Med prepovedanimi je bil tudi Sartre in seveda vsa dela Masaryka.

ZBRANA DELA F. M. DOSTOJEVSKEGA

Institut za rusko književnost v Leningradu pripravlja novo izdajo celotne literarne zapuščine F. M. Dostojevskega. Celotna literarna zapuščina bo tokrat zajemala trideset knjig in sicer bo osemnajst knjig zajelo prozo Dostojevskega, preostale knjige pa bodo posvečene Dostojevskega publicistiki, pismom in literarnim načrtom, ki jih pisatelj ni več uresničil. Pripravo za izdajo vodi dopisni član Sovjetske akademije znanosti in umetnosti Vasilij Bazanov. Večina knjig bo izšla do leta 1971, ko bo ves kulturni svet proslavil 150-letnico pisateljevega rojstva, celotna izdaja pa bo končana do leta 1973.

NAJDALJŠI ŽIDOVSKI ZAPIS

Skupina znanstvenikov je pod vodstvom arheologa Igala Jardina našla v pustlini blizu Mrtvega morja najdaljši židovski rokopis. Gre za dragoceno pergamentno najdenino s skrivnostno pisavo, ki jo sedaj skušajo odkriti. Novi najdeni rokopis je po dolžini in vsebini doslej najdaljši in je pergament dolg osem in pol metra. Besedilo objema štiri različne teme in je v glavnem verske vsebine. Zlasti zanimiv pa je tisti del, ki govori o gradnji templja. Najdeni zapis je star nekako 2.000 let in spada v drugo polovico prvega stoletja pred Kristusom, to je v dobo vladavine Heroda. Zapis ni enotnega sloga, prvi del zapisa pa je pisan v prvi osebi. Vsebinski zapis je v glavnem že znana, vendar Jardina za objavo čaka, da bo pojasnjeno celotno besedilo.

— José María Sánchez Silva, avtor popularnega „Marcelino, pan y vino“ je prejel zlato svetinjo „Hans-Christiaan Anderson“, ki jo mednarodno razsodišče podeljuje vsaki dve leti pisateljem mladinskih knjig.

— Moskovska filharmonija je v prvi polovici junija gostovala v Ljubljani. Koncerti so bili v poletnem gledališču v Križankah. Dirigirala sta direktor orkestra Ciril Kondrašin in Vladimir Mošenski. Na sporedu so bila dela Prokofjeva, Stravinskega, Šostakoviča, Sviridova, Čajkovskega in Beethovena. Udeležba pa je bila očitno skromna — tih protest Ljubljanec proti sovjetom...

— Patriarh španske literature, Ramón Menéndez Pidal, predsednik španske akademije za jezik, je pred kratkim praznoval devetinsedemdesetletnico rojstva. Ob tej priložnosti je izšlo šesto izdanje njegovega pomembnega zgodovinskega dela „La España del Cid“.

EKUMENIZEM IN CAR DUŠAN SILNI

HRVATSKI GLAS je 15. junija objavil članek z naslovom Ekumenizem in car Dušan. Navezal je nedavno veliko cerkveno in javno slovesnost na čast carju Dušanu v Belgradu na prav tako nedavno srečanje med kardinalom Šeperjem in patriarhom Germanom v Sremskih Karlovcih. Takratnih skupnih katoliških in pravoslavnih manifestacij za ekumenizem se je udeležilo mnogo ljudstva in skupni verski obredi v pravoslavni katedrali so izzvali med ljudstvom navdušenje. Režim skuša zdaj ta ekumenski dogodek označiti kot poskus oživiljanja klerikalizma pod pojmom cerkvenega triumfalizma. Vsekakor je srečanje med obema visokima cerkvenima dostojanstvenikoma resnično okrepilo vero v zmago ekumenske misli. A komaj se je kardinal vrnil v Rim, že je patriaršija v Belgradu priredila veliko nacionalistično slovesnost v čast srbski misli. Patriaršija je od nekdaj dobila krsto s posmrtnimi ostanki carja Dušana Silnega (1303-1355). Menda je bila dragocena kovinska, z zlatom obložena krsta shranjena v neki knjižnici. Car Dušan je slavo srbskega imena povedel do viška in je kmalu zbral pod svojim žezlom večino Balkana. Kot spretan politik je najprej zaprosil za priznanje svojega naslova pri papežu v Rimu in ob prodiranju proti severu je onstran Donave odkril Hrvate - katoličane. Da bi prodiranje v hrvatske kraje bilo uspešnejše, je takratnemu papežu sporočil željo postati katoličan. Poseben papežev odposlanec je prišel v tedanji Beograd. Car Dušan je kardinala-legata sprejel čisto po bizantinsko ter zahteval, da mora poklekniti predenj in mu poljubiti čevelj. Ko se je kardinal uprl, so se pogajanja med Dušanom in Vatikanom razbila.

Na vse te okoliščine so v patriaršiji tokrat najbrž pozabili in z vsem liturgičnim pompom v procesiji po belgrajskih ulicah nesli krsto carja Dušana Silnega v katedralo, kjer so jo položili na glavni oltar, dasi Dušan nikoli ni bil pri pravoslavnih razglašen za svetnika. ... Cela manifestacija je izzvenela v veličanje

MILIJON GLEDAVCEV

Slovensko ljudsko gledališče v Celju je zaradi finančnih težav moralo letos sezono zaključiti že konec maja. Okoliške občine vzdržujejo gledališče s primernimi podporami, pač pa republiški svet v Ljubljani še ni odobril ničesar iz svojega proračuna. Sicer pa se vodstvo ne misli ukloniti in je ansambel naštudiral že dve uprizoritvi za prihodnjo jesen. Proti koncu sezone pa se je zanimanje za gledališče okrepilo in sta bili zadnji predstavi zasedeni s 85 odstotkov zmogljivosti dvorane, kar je za Celje zelo lep uspeh. Pri zadnji predstavi so tudi proslavili zabeležbo milijonskega udeleženca, odkar gledališče v Celju obstaja. V pretekli sezoni je bilo vsega 42.241 obiskovalcev, to je pet tisoč več kot lansko

(SLOVENIJA IN SLOVENSKI INTELEKTUALEC... Nadaljevanje s 3. strani)

je eden izmed globokih dokumentov tistega časa, ki še ni našel poti v umirjenje.

... Ta razmišljanja hočejo samo opozoriti tudi našega bralca na probleme, o katerih slovenski intelektualci v emigraciji razpravljajo in pri tem upoštevajo misli na tej in na drugi strani. Kajti res ni bil že skrajni čas, da bi tudi mi v naših listih in revjah sledili razvoju in naporom slovenske emigracije in bi morali o njih bolj redno pisati. Hrvatje smo prvi sosedje Slovencev in zato je njihova miselnost za nas izredno važna. V Glasu Slovenske kulturne akcije bomo mnogo zapiskov o naših hrvaških publikacijah, pri nas pa tega ni. Med nami bi morali imeti nekoga, ki bi stalno pisal o razvoju slovenskega sveta in nam o tem referiral. Res je zelo važno, da bi bili vsaj mi Hrvatje resno obveščani o kulturnem gibanju Slovenije, in sicer med onimi doma in med emigranti. Kajti pojavi, navedeni v obeh Jurčičevih knjigah, so za nas ogromne važnosti. Mi moramo poznati duha slovenske inteligence in njene poti v umevanju našega sveta in časa."

srbske povezave med nacionalizmom-šovinizmom ter pravoslavjem. Car Dušan je v srbski zgodovini poosebljenje srbskega imperializma, zato proti osnovam ekumenizma, kakor ga danes širi zahodni svet po drugem vat. koncilu.

Hrvatski list se vprašuje, ali ni morda patriarh German zato pristal na takšen način prenašanja Dušanovih posmrtnih ostankov, ker se je del pravoslavja močno razburjal nad njegovim srečanjem s kardinalom Šeperjem v Sremskih Karlovcih. Zagrebški Glas koncila dogodka imenoma sicer ne komentira, pač pa je ob tej priložnosti izšel tam članek o „mukah naših ekumenskih“.

DRAMA O GAVRILU PRINCIPU

GAVRILO PRINCIP je naslov drame, ki jo piše Jean Paul Sartre. Literarno misli prikazati potek dogodkov okrog atentata v Sarajevu 28. junija 1914, ko je Principov umor nadvojvode Franca Ferdinanda in njegove žene Zofije izzval prvo svetovno vojno. Sartre je v Parizu časnikarjem izjavil, da bo podatke črpal iz Dedijerjeve obdelave zgodovinskega ozadja, kakor je popisano v njegovi knjigi „Sarajevo“. Knjiga je namreč izšla tudi v vseh glavnih svetovnih jezikih. Dedijer skuša dokazati, da je bil atentat že plod socialnih struj med mladimi pripadniki Mlade Bosne, tajne organizacije, ki je vodila priprave za atentat. A v knjigi je tudi mnogo namigavanja, da je bila Mlada Bosna najprej anarhistično usmerjena in šele nato nacionalno ali socialno čuteča. Dosedanje Sartrove drame pa so bliže anarhizmu kot pa kakemu političnemu dogmatizmu. Zato bo zanimivo, kako bo oblikoval glavne junake tedanjih sarajevskih revolucionarnih gibanj. Svojo knjigo o Sarajevu je Dedijer napisal v Bohinju. Sedaj se mudi v Ljubljani, kjer menda zbira in išče podatke o slovenski mladinski organizaciji iz let pred prvo svetovno vojno. Preporodu, kjer so se zbirali liberalni akademiki, med njimi tudi kasnejši pisatelji Juš in Ferdo Kozak, Ivan Lah in Endlicher.

ENAJSTI KULTURNI VEČER bo v soboto 5. oktobra točno ob pol osmih, v mali dvorani Slovenske hiše. Na sporedu je predavanje g. Franceta Dolinarja: O SLOVENSKI DRŽAVNI MISLI.

Pred izidom VREDNOTE

V tem zborniku sodelujejo: dr. Srečka Baraga, dr. Vinko Brumen, Vekoslav Bužar, dr. Tine Debeljak, dr. Jože Velikonja

PISARNA SLOVENSKE KULT.

AKCIJE ima v zalogi tudi izdaje slovenskih založb po Evropi in drugod. V prihodnji številki bomo objavili seznam vseh knjig, ki si jih zainteresirane lahko oskrbe neposredno v naših prostorih.

VABIMO naročnike in vse prijatelje k sodelovanju pri jubilejni zbirki za GLAS. Po obilnosti in raznolikosti gradiva bralci priznavajo listu idealizem in požrtvovalnost. Mnogi dajejo cele letnike v vezavo. Sporočamo, da pripravljamo naša pisarna vezavo novih letnikov Glasa. Kdor bi želel dati v vezavo svojo zbirko, se lahko pridruži, ker večje število stroške zmanjša.

— Belgrajsko gledališče je za prihodnjo sezono sprejelo v repertoar Dostojevskega Demone in sicer v Camusovi priredbi. Ko je bila krstna predstava v Münchenu, je bil navzoč tudi dr. Bratko Kreft, ki se je potem v ljubljanskih listih razburjal nad tem, ker si je igralec Nečajeva nadel krinko Lenina. Zanimivo bi bilo vedeti, kakšen bo obraz Nečajeva v belgrajski interpretaciji.

— Med najboljše pevske zборе v Jugoslaviji štejejo danes moški pevski zbor iz Celja. Letos se je v juniju udeležil glasbenih prireditev v Rogaški Slatini, Dobrni in Petrinji na Hrvaškem, kjer so slavili 50-letnico umetniškega dela komponista Jakova Gotovca. Konec junija pa je zbor odpotoval na turnejo po Švici in zahodni Nemčiji. Koncert v Zürichu je posnela tudi tamošnja radijska postaja, enako tudi radijska postaja v Freiburgu. Glavni nastop je bil na mednarodnem festivalu za moške zборе v Stuttgartu, kamor je bil zbor povabljen kot edini iz Južne Evrope.

— Dramska družina pri Prešernovem gledališču v Kranju je sredi poletja odpotovala na Hvar, kjer je nastopila na festivalu amaterskih gledališč. Kranjčani so za to priliko naštudirali Finžgarjevo dramo Razvaline življenja. Na lanskem podobnem festivalu so s to dramo prejeli prvo nagrado na Jesenicah.